

מבעד למסוה

(שעורים בהתחלות)

ויהי ערב ויהי בקר יום ראשון ואני עמדי כבר לפני המראה הגדולה והתקנת את עצמי לכבוד יום הכבוש של

ירושלם. לבשתי את הפראק החדש שלי, ואת הצילנדר המבריק לראשי ויצאתי לדרך, כהתן יוצא מחופתי. ישר לבית-הכנסת של עשרת-השבטים כדי לשמע אל הרנה ואל התפילה שלהם ביום הקדוש הזה. כשאך נכנסתי לתפלה והראיתי את הכרטיס שלי ובראותם שחור על גבי לכן ממש את השם באנגלית: Azmaveth הרימו מיד את רגליהם לכבודי, דפקו רגל אל רגל והודקפו לפני כללבים בחושענא-רבתי. לא ישבתי בין העורכים והכתבים שלנו מאחורי הבישופ ונדחקתי מיד, כדרכי, בין ה"רבי" וה"רבנית" וגם חבשתי את המסוה על פני הרק היטב לבל יכירוני....

הסתכלתי מסביבי רגע וראיתי לפני את שם הם ויפת כמו בתיבת נח ממש. מהאי גיסא עמדו אחב"י, הקולונל יעקב מאיר עם מדליות גדולות ואת הרב קיש במדליות קטנות ושושנתי-יעקב תכלת מרדכי המזכיר בלי מדליות. ר' משה קזימא היה לבוש בגלימא של פשה מימי עברול-חמיד ו"הרבי" שלנו בתלבשת כחולה-כהה ועל ראשו התנוסס כבע בונפרטי משולש ומקושט בנוצות לבנות של בתי-הענה בראשו. ומי אידך גיסא — הכלי-קדש שלהם מבני יוון, עמלק, פוהורו ועד כושי, פוט ולוד עמדו כלם במעשנותיהם השחורות והגבוהות והכ"ג

עצמו מבני עשרת-השבטים יצא לפני הקהל בלבוש הדר, לבן-אדם, משקפיו-הב לעיניו ועל ראשו מנבעת. מעין סקט רחב של בישופים... הרב של בני-דודנו לא בא, כדרכו, כי מוקיר הוא את רגליו מבתי-כנסיות של בני-עשו, הרב קוק התכונן כנו-אח לנסיעתו באמריקה ורק נשיא הרבנות שלנו הופיע בכל הדרו, כי מה לא עושים אצלנו בשביל מדליה אחת?...

פתחו את התפלה כנגינת השיר של "יהודה המכבי" לכבוד הנוכה, כנראה עפ"י השתדלותו של קיש נשיא המכבים שלנו... ואחר עלה הבישופ על הרוכן ופתח את הדרשה בדברי שלום, כדרכו בקדש ביחוד בלונדון, ואמר כי בזמן האחרון, כלומר מיום שהתחיל כותב הכחשות ב"דאר-היום", הוא רואה לשמחתו סמני אחרות והתקרבות בין הגזעים השונים בארצנו, וכשיצא מפורש מפני הכ"ג הרבור: אחרות ושלום, מחא ר' משה קזימא, כה בשתי ידיים כמו ב"פני-טויה" שלהם ממש, ור' קיש הסתיר את פניו וחיד... הדרשן תרגם מיד את דבריו לערבית כמבטא האנגלי בשביל בני-דודנו ואחר התרבושים פנה אלי ושאל: "שו ביקול האדא, יא האוואג'א?" (מה אומר זה, ארוני?).

הראים שלנו ישב ונמנם כשעת הדרשה ואך כשנגנה התזמרת לכבוד הללי המלחמה נתעורר פתאום מחלומותיו על המים ועל רחוב "אבינו מלכנו", שנוכה לחג את חג פתיחתו בקרוב, וזכרתי אז את המעשה באותו יהודי שהמיר את דתו, לא עליכם, לעת זקנתו ופעם בשבתו בבית-הכנסת שלהם כשעה שהטיף הגלח, נרדם. פתאום נשמע קול הנגינה והמקהלה, נתעורר משנתו, פתח את עיניו וחשב את עצמו בבית-התפלה בשעת אמירת-סליחות, הניח את ידו על ראשו המגולה וצעק בקול: "ויקרא בשם

אדוני-י"י!" הרב דבני זכה לפסוק ראשון של "אתה הראית", וקרא לפני הקהל בלשון קדש, ספק עברית, ספק אנגלית את הפרק "והיה באחד לית הימים", וכשהגיע לפסוק: וגר זאב עם כבש הורה באצבע על בני ישמעאל וישראל... המושל היה גבאי, הסגן היה חזן והמזכיר היה שמש (בידל בלע"ז).

כנראה, שה"רבי" שלנו אינו בקי כ"כ בדיני התפלות שלהם ובהלכות עמידה וישיבה בשעת תפלתם, ואני רמותי לו על כל הדינים ויצא בשלום. ואחר "עלינו" ואמירת תהלים ולמנצח על השמינית ועל ה"אורגן", לבני קרח ולבני עשו, יצא הקהל מבית-הכנסת, זכר ונקבה ובפסיעות דקות, כמו אצל הריפורמים שלנו בשבת-קדש להבדיל, והבישופ ככבודו ובעצ-מו עמד על יד הפתח, לחץ את ידי הנכרים ותנשים ונפרד מכלם בחכה: "גוד מורנינג, אי הופ יו האד א גוט טיים!" (שלום, אני מקוה כי התענגתם היטב!). כשיצאנו החוצה עמד קהל רב ביחוד מכין אחב"י שמלא כל הארץ כבודם, וקבלו את ה"רבי" ואת ר' עזמות במחיות-כפים לכבוד יום-טוב חמשי של כבוש ירושלם... * * *

כשאך יצאתי מה"תפלה" שלהם עלה על זכרוני פתאום — איני יודע מדוע? — הספר "ישו הנוצרי" של קלונר. שלנו והשבתי בלבי: אלמלי הייתי אני בישופ או ברלסינה או סתם תקיף בעולם הנצרות הייתי מציע לכבד את המחבר הזה כ"צלב של זהב", לאות תודה על החבור הראשון שנכתב בעברית ובידי סופר לאומי ידוע על תורת "מוסר ב"הא" הידיעה ורבתי של "אותו האיש", בשביל אחב"י... ולא לחנם התנדב אחד הכומרים לתרגם את החבור הזה לאנגלית, אלא שבזמן האחרון החליט, כד

אומרים, לבלי לחתם את שמו על התרגום — אולי מפני הבקרת החריפה שנתפרסמה בהעתון הרשמי של החברה האנגלית לחקירות מח' יולי ש"ו, ע"י הפרופיסור צייטלין, נגד הספר הזה "שאין בו כל רעיון חדש וכבר קדמוהו אחרים בכל דבריו; שאינו שואב ממקור ראשון ומביא שני הפכים ברה אחד מבלי יכלת והכנה להכריע בין שני הצדדים" ועוד שבחים רבים ויפים כאלה, ואולי — מי יודע? — נתגלגל לידי המתרגם שלו ספרו החדש של אפרים דיינהרד מאמריקה בשם "חרב לך" שבו הוא פותח את-מאמרו החריף ע"א הספר הנוצרי בזה הלשון: "גשה-נא, ר' יוסיל, ואמושך בני, האתה זה בני עשו אם לא?"... ודינהרד זה הוא אפ"י קורס גמור וכופר בכל הענין הזה. לדעתו לא היה ולא נברא, ממש כאיוב בשעתו, ולא עוד אלא שגם הספר-הנוצרי-העברי הזה טוב שלא נברא משנברא...

עודני הולך ומתרחק כדרכי, והנה הופיע לנגד עיני מחלק "השלח" ומסר לי את החוברת האחרונה. דפדפתי בה רגע ולאחר שקראתי רק את הסוף של מאמר העורך על ב"יהודה וראיתי איך קלונר משתדל לבטל את גבורנו הלאומי בעשרים שורות ולחלל את קדושת קברו הרענן בירושלם לדר-דרורות, כשעה זו זכרתי את יהודה איש-שק ריית תלמידו של ישו הנוצרי, שבגד ברבו ומורו... אמנם ידעתי כי מיום שחרב בית-המקדש ניטלה הנבואה מהנביאים ונתנה ל— — עורך "השלח" עם כל הסמנים, וכ"נביא" אמתי — נניח, כירמיה בשעתו — היהו מחויב על דעת קונו ועל דעת הבריות, כ"בן ציון ידלר השני" שכגימנסיה בת"א, להאפ"י על שמשו של ב"יהודה, זכיתי לשמע את חמשת נאומיו ושני מאמריו על ב"יהודה, והאמינו לי, רבותי, כי הש-תוממתי לא על החרפות והגדופים שלו

ב"השלח" אלא דוקא על התחלות והתשבחות שלו, אולי מפני שהפך הקב"ה את קללתו של בלעם זה לברכה?...

אנב השויתי את מאמרו בחוברת ב"י יהודה שכתבי, כנראה, בידו הימנית ואת מאמרו השני ב"השלח" שנכתב בידו הש-מאלית, וראיתי את הנגודים והסתירות ביניהם, אמרתי בלבי: "יכה יוסי את יוסי"...

הן יהודי פשוט אני, לא כהל ולא סרק ואפילו לא פילוסוף ואנא לא בתר שמא אזלינא אלא בתר טעמא אזלינא, ולפיכך יודע אני רק דבר אחד: כי מיום שנפטר ב"יהודה עברה עלינו שנה עגולה ולא זכה ועד הלשון לחדש אף מלה אחת, ואפילו ב"מברק" ו"שחר-הקול", שילין עדיין אינם מסכים עליהו, והממשלה משתמשת בהו בכל כתביה (ואפילו מחלקת המים שלנו הרפיסה על גליונותיה "סדר-הקול"!).

גלוי וידוע, שאין דבר נסתר מר' עזרת, אפילו מכל הנעשה והנשמע בבתי-כנסיות ומדרשות שלנו בירושלם, מחמת שיש לו ב"ה תלמידים נאמנים בכל מקום ובכל פנה שהם מזדרזים ובאים לגלות לו "סודות מן החרד" ולספר לו הכל, בכל, מכל, כל... הנה, למשל, בשבוע זה עלה לתורה האברך הרב ש — ול, ניסו של קצ — ; הנורמלקליפי הידוע, בבית-הכנסת אשר בשכונת "אחזה", בשעת אמירת הברכה השניה נתבלבל וכרד בקול רם: "אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה... כשפרץ צחוק אדיר בין הקהל, קרא אחד מהם ואמר: שא, רבותי! למה תתפלאו ככה? מפני שהוא מאגודת-ישראל, אינו מסיה את דעתו מה שכו ו...

ושוב מעשה שהיה בבית-הכנסת של ר' חיים בבתי-מחסה, בשבוע זה — קרו כל הנסים! — לאחר שגמרו להתפלל שם תפלת מנחה ואמרו "עלינו" ביריקה, כנהוג, ננש הרב יהושע קסובסקי, מחבר ועורך הקמיקונדנציה התלמודית, והתחיל לומר קדיש, קפץ עליו ר' אוביש, יד ימינו של ה"שור" שננתה והפריע בעדו בטענה שבודאי יתכוון באמיר-רת-קדיש זו לעלוי נשמתו של ב"יהודה...

וכי סלקא דעתך — ענה הרב קסובסקי — שאני אתכוון לבר-יהודה דוקא? הרי אתה, ר' אוביש, טוב וחשוב אצלי יותר ממנו. — הא כיצד? — שאלו אנשי המנין בתמית, — פשוט מאד, ענה הרב המחבר, מפני מקרא מלא שכתוב בקהלת: "כי כלב חי הוא טוב מן האריה המת"... אנבי, נודע לי כי חרש"ע מ"בית חיתומים דיסקין" טרם הוציא את בתו

מביה"ס של הנויסיון. * * * ולא רק בנתי-המדרש שלנו בירושלם אלא גם במדרשה עצמה שבתל-אביב: תלמידו העיר: סופר מהירו בו וכו' מזהיר, כותב לי הפעם מת"א מכתנו קצר שהנני מוסר לכם בזה בכתבו וכלשונו ממש: מורה נבוכי!

יש לי לספר לכבוד תורתו עובדה קטנה ואופינית, בשביל תלמידיו הרבים בארץ ובחו"ל.

וכך הוה עיברא:

לנשף הגמנסיה, שנערך ע"י תלמידיו המחלקות העליונות, בנוכחותו של ה. מ. הנצי"ב העליון, הזומנתי גם אני ע"י תלמידה מבנות טושבתי בשומרון, ישבתי לי בין התלמידים והנה שמעתי כי שנים מהם, שישבו לפני, מתזככים בהם על "דאר-היום". חד אמר שבזמן האחרון נשתכלל "דאר-היום" כ"כ, עד כי תענוג ממש לקרא בו והשני הסכים כמעט לדבריו, אלא שהיא אינו יכול לסבל את ה"מברק", שאין הוא יודע את יסודו וצור מהצבתו. אני שישבתי והאזנתי לכל השיחה הזו, העירותי להם כי יסוד המלה "מברק" הוא בלשון הערבית הקרוונה ללשונו יותר מכל השפות האירופיות.

המנהל הנכבד, שעמד לא רחוק מאתנו ושמע את כל דברי השיחה הבלשנית הזו, נתקרב אלי בהמה ומתוך זקנו הרספוטטיני צרה: "מי הרשה לך להכנס הנה?" השיבותי לו כי אל לו להתרגן ולזעף בלבי-ההוצאתי מכיסו את כרטיס-ההזמנה והעמדתי לנגד עיניו. "זה כרטיס מזויף!" צווח ה"ר הנכבד, ואולם, כעבר רגעים אהויי, כשוד המת המלך פנה אלי ונגר עלי לתור לי מקום אחר — אבל לא בין התלמידים. זה היד נזרדיני על שהעתיק להעיר

I cannot resign from Gaza by the love of my country and my nation. כלומר: מיהדותי ואהבתי לארץ לא אוכל להתפטר ממנה (העיר), כי לא ידעה המסכנה את סוד ה"ר"ג של — בעז"ה: בעזרת השבדייתברך...

ובקשתי שטחה איפוא לפני כל אהב"י הכותבים ועברית להנה"צ, שלא ישתמשו הלילה בר"ת ויכתבו למען השם וביחוד למען המתרגמת זמנחה והצעירה דברים כרוכים. "ברחל בתך הקטנה" * * *

ברגע האחרון נכנס אלי בכחלה בעל-הלוחות והגימטראיות שלי עם לוח פתוח בידו והראו לי כי החג שהנציב מכין לפקידים ובתוכו גם מאהב"י ביום 17 דצמבר יהול להיות דוקא ביום צום של עשרה בטבת...

מענין לדעת, אומר לי ר' אליעזר, אם "הרבי" שנוא שומר דת יכין גם מונח לפקידיו היהודים? ... הנה ניכן, רואים אתם תלמידי החביב כי, כי בשעורי זה דברתי ב"ה על כל ארבעת היטודות של הקדמונים: מים, אש, עפר וביתו"ר ה'...

עז מות

כדי להיביל את משק המושבה הנגדית הזו. הצעיר הנאמן מחויב עדיין בכיסו את הוזההסרסרות ומחכה לשובו של פתחי. ליצני הדור אומרים כי ט—קי הוריד מעל כתל"משרדו את תכנית המושבה הנגדית שהיתה תלויה לנגד עיניו תמיד, ומוסיפים כי נהירין ליה שבילידפוליטיקה כשבילי דנהרדעא של פתחי... ואחרון אחרון חביב —ה"קעסטעלאך" של ברזל מתגוללים בחצרו של הדוד ממנהליהבנק עד היום הזה... ויתר הנפלאות והמעשים הלא הם כתובים בפרוש בעתון הז'רגוני "נייער היינט" מספר 207 בחתימת מר "עפעל" מהר"טוב... * * *

לסוף — מעשה קטן ויפה במתרגמת צעירה של ועדהצירים: בזמן האחרון נתקבל מכתב למר אוסישקין מאת מר ג. כנדרה ובו היה מדובר ע"א קנית קרקעות, ואוסישקין מסר את המכתב להנה"צ כדי לעיין בו. המכתב מתחיל בנוסח זה: "אף שבכר התפטרתי ממשרת ראש-הועד של המושבה, אבל מיהדותי ומאהבתי לארץ ת"ו הלא לא אתפטר בעז"ה וכו'". ומכיון שממשלתנו במלון יוז יקוקה לתרגומים אנגלים, תרגמה הצעירה את הכנתב הזה לאנגלית ויצא תרגום שכיח:

הבקר, והגמלים בחשאי ואת כל השבט דרך עבר-הירדן עם כלי-הנשק של פיסל— כדי שלא יודע הדבר. לערבים! — ואולם בינתיים נמכר הצאן בין בירות ודמשק דוקא, מחמת שאינן מתאימות לאקלימה של א"י, וע"ה הצאן קבל בינתיים קרדיט בבנק בערוך בתו של ט—קי איזו מאות פונטים... כשנמכר הצאן, החלה סדרה של זהב, בהיות שאין מקום לשלשה מליון זהב בא"י, החליטו עפ"י עצת הרוד ממנהלי הבנק שחור או מנסיעתו לחו"ל, להעביר את הזהב למצרים כדי להחליף בניירות, כידוע, ולתכלית זו הכינו קופסאות ברזל (קעסטעלאך בלע"ז). ואולם, כדי שלא להוציא הלילה את "בזר" השומן" מתוך המשפחה, שכרו לפתחי זה ולמשפחתו שתבוא א"י בקרוב מבגדד פנסיון שלם בת"א בבית נאמן והזמינו גם מורים ומורות. עבריים ללמד את בניו ובנותיו, ואת כל נשיו עבריות... אחרי כל ההכנות והקניות, הודיע פתחי לכל אנשי סודו הנאמנים כי עליו לנסע לדמשק לקראת בני-ביתו, ובבקר לא עבות אחד "וזהילד איננו". לע"ע, תובע המהנדס טט—קי, כי מספרים, בערך 150 פונט בעד התכנית שסדר למושבה החדשה של פתחי בהר"טוב, וגם שכר מדידה של הר"נפוליון, הוצ' מחוצ'—אות נסיעת של אבינו שהוזמן מגרמניה ביחוד

ואחרי הנסים והנפלאות כחנוכה באו "הישועות והנחמות" בשביל פורים... הן זוכרים אתם בודאי, תלמידי החביב כי, את אשר רמזתי לכם פעם ע"א יהודי אחד מבגדד, פתחי שמו, שהופיע בהר"טוב, והבטחתי לכם אז לספר את כל המעשה הנורא הזה, מאלף לילה ולילה ממש, באר"י בות ובפרוטרוט כדרכי, ואת הבטחתי זו אקיים א"י ה" בשלמות ובקרוב בימינו, לע"ע רוצה אני לגלות לכם בסוד, כמובן, רק טפחים אחדים, כי פתחי זה היה לא יהודי ולא ערבי אלא אחד מל"ו צדיקים. היה לו בסה"כ לא יותר ולא פחות מן 154454 פונט טבין ותקיליון, כלומר כתוב שחור על גבי לבן ב ע ר ב י ת, כפי שראה והעיד בעצמו הצעיר הנאמן מעקרו. כשנודע הדבר לט—קי, צד את ה"לויתן" בחרמו ומיד עלה הוגו של פתחי לשלשה מליון זהב, ומכר לו, בסודי סודות, לא רק את הר"טוב כי גם את "הר"טוב" (שהביאו במברק מלונדון לחתם על חוזה-המכירה) והחליפו את ה"נפוליון בפונטים, בינתיים החזיק אותו ט—קי על השפוננו — כלומר עד שיגיע הכסף מבגדד, במלון ת"א והאכיל אותו מפירות גינסר והלביש אותו מלבושים נאים. מתחלה השתדל ט—קי לפני "ההר" להשיג רשיון כדי להעביר את כל הכבוד, תצאו

הבלדיה, הייתי מיעץ להם לשפך אל הבורות במקום נפט — מעט מים... וליכא מידא דלא רמיוז באוריתא: כשעמדתי על יד הברז בעיר העתיקה: וראיתי את בנות-הגויים יוצאות בפחי מים ובנות-ישראל — ב"פחי-נפשי, נטפל אלי יהודי מחוכם ואמר לי בלשון-הקדש שלו כי ה"שקצות" האלו נזכרות בחומש אצל יעקב אבינו שהשקה את הצאן של לבן, "בשקתות המים"...

ויש אומרים, כי עצירת-גשמים זו אינה אלא רמז גלוי למחפכת העולם, שנבא איזה אנגלי לאחר חמש שנים. כפי הנראה, יתקרב אז כוכב אחד גדול אל הארץ ויגע בה בזנבו ל"הארץ" בת"א כמה וכמה כוכבי-ניגועה ל"הארץ" בת"א כמה וכמה כוכבי-זנבות גדולים וקטנים, עתידה היא להתהפך בקרוב. רק בשבוע זה קראתי שם ידיעה בשם "הדיילי הרלד", שסיעת הפועלים תקבל עליה את סדור הממשלה (כנראה, כדי להעלות את האקציות של "סולל בונה"...) וסמוך לפרשה זו, באה ידיעה משמחת באותיות של קדוש-לכנה ע"א הכרת המפי שלה. ה ב ו ל ש י ב י ת בפרלמנט האנגלי...

אל הנציב שיעמיד לרשותם את כל תותחיר ירושלם ויעמידו את החלל מול הרקיע: בום, בום! "בארור-ירד!" ונפתחו ארובות השמים והיו מים בכל ירושלם—יבאם! עוד לא הספיק לגמר את דבריו והנה ספץ החבר המושלמי וקרא בהתרגשות: — "איסטאגפאר אללעה!" (ישמר השם!) הוא אינו רוצה לתת לנו גשם בטוב, כתפלות ותחנונים, שאנחנו נבוא אל אללעה ב"גאסב" ? (כאנס). והצעת הנוצרי נפלה, כמו שאומרים. לתוך המים, ובינתיים, אנו רואים במקום ענני גשם — ענני אבק העולים מרהובות ירושלם עד לב השמים כעמוד הענן בשעתו, לקיים מה שנאמר: "כי כלחם עפר אכלתי", ותחת רעמי חרקים אנו שומעים מחצות הלילה רעמי הפחים הריקים על יד הברזים... ומספרים לי — אני לא הייתי שם! — פי בשבוע זה היתה קטטה גדולה בין חנשיי על יד הברז במאחד-שערים או בעזרת-ישראל איני זוכר בדיוק, ומרב התרגשות הפילה אישה אחת באמצע הרחוב תאומים — שני פחי מים... ומשעה שנתעלה מחיר המים של הבורות — שלשה שיללינג החמור, כלומר המים שעל החמור! — באו שכורי עירנו והוכיחו במספרים בידם כי יותר כדאי לשתות בירה ממים, וכשאני לעצמי, לו הייתי חבר

הערה קטנה ע"א ה"מברק", שדאר-היום ימ"ש נאפילו ה"תרון" של ראובן ברייניו באמריקה בורקים בו, כידוע. וי, וי! הרעל של "דאר-היום" ר"ל הגיע סו"ס לתוך רשותם של ד"ר מוסינזו וד"ר בוגרצוב גם יחד. * * * ועדיין מתאוננים בעתונים כי אין דואג לצרת המים בירושלים, לא מחוגי הממשלה ולא מעסקני הצבור, והנה, למען האמת, עלי להעיר כי מיום שנתמעטו המים בעירנו לא החרישו עסקנינו אף רגע ונתרבו ה נ א ו מ י מ שלחם ביחוד באזכרות של בזיהודה ורפאלי ז"ל... ביחוד רבה חראנה בבלדיה שלנו וכדי לחסיר עקשות-פה ולזות-שפתים, עלי להודיע לכל עם ועדה כי הראים שלנו התעורר בזמן האחרון וקרא לאספת-הועד כדי לטכס עצה ולהמציא מים לירושלם היבשת. תלמוי שהתגנב תחת השלחן בשעת האספה מסר לי פרטים אחדים שרשם בפנקסו בהפזו: החבר הנוצרי — כשמו כן הוא בעברית — ספר להם כי ראה בעצמו באיזה ספר ערבי או צרפתי כי במכסיקה היתה פעם עצירת-גשמים ממש כמו אצלנו, מה עשו? — נפלו על המצאה, הלכו וירו בתותחים באוויר וגשם שזמף נתד ארצה, כך כתוב שם אצלו בפרוש, וע"כ הציע לפנות בדרישה